

บทสรุป

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้สื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน” ของครู และเพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ เจตคติ ด้านสุขภาพช่องปากของครูที่สอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่ได้รับสื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน” กับกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ได้รับสื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน” นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านสุขภาพช่องปากของนักเรียนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่ใช้สื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน” กับกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้สื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน” ก่อนและหลังการทดลอง และสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบอนามัยช่องปากของนักเรียนประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่ใช้สื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน” กับกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ใช้สื่อทันตสุขศึกษาชุด “สอนสนุกเรื่องฟัน”

ประชากรศึกษาได้แก่ นักเรียนและครูในจังหวัดสงขลา ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยสุ่มอำเภอเพื่อการศึกษาขึ้นมา 2 อำเภอได้แก่ อำเภอ รัตภูมิ และอำเภอ สิงหนคร ได้โรงเรียนในกลุ่มทดลอง จำนวน 8 โรงเรียน และโรงเรียนในกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 8 โรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนมีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 , 3-4 และ 5-6 ทำการศึกษาวิจัยโดยให้ครูทดลองใช้สื่อเป็นเวลา 1-1 เดือนครึ่ง ทำการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้แบบสอบถามความรู้ เจตคติ ของครูด้านสุขภาพช่องปาก แบบบันทึกในการศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้สื่อของครูที่ใช้สื่อ แบบสัมภาษณ์ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพช่องปากในนักเรียนชั้น ป. 1-2 แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพช่องปากในนักเรียนชั้นป.3-4 และ ป. 5-6 และนอกจากนี้ยังใช้ แบบบันทึกการตรวจสุขภาพอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้น ป. 1- 6 ของ Stallard et al เครื่องมือทั้งหมดจะต้องผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเสียก่อน

จากการศึกษาพบว่า มีครูที่เข้าร่วมจนเสร็จสิ้นการวิจัย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ของครูทั้งหมด (n=118) โดยมีครูกลุ่มทดลอง จำนวน 45 คน กลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 44 คน นักเรียน ป. 1- ป. 6 ทั้งหมดรวม 401 คน คิดเป็นร้อยละ 97 ของนักเรียนทั้งหมด (n=413) มีนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 174 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 227 คน หลังการทดลองพบว่า ครูที่ใช้สื่อนี้ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสื่อสูงมากทุกประเภท โดยเฉพาะสื่อประเภทเกม คุณครูส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่าสื่อทันตสุขศึกษาชุดนี้มีรูปแบบที่น่าสนใจ มีเนื้อหาเหมาะสมในแต่ละระดับชั้น สะดวกต่อการนำไปใช้ และทำให้นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพช่องปากมากขึ้น หลังการทดลองความรู้ของคุณครูทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันทางสถิติทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ส่วนเจตคติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติของคุณครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบทั้งก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติ

จากการศึกษาครั้งนี้ เมื่อให้คุณครูมีอิสระในการใช้สื่อตามความสนใจ จึงมีทั้งครูที่ไม่นำไปใช้เลย จนถึงครูที่ใช้สื่อนี้มากกว่า 10 ครั้ง ในการวิเคราะห์ผล จึงแบ่งกลุ่มทดลองออกตามความถี่ของการใช้สื่อด้วย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามจำนวนความถี่ของครูที่ใช้สื่อพบว่า นักเรียนในระดับชั้น ป. 1-2 และ ป.3-4 ที่ คุณครูมีการใช้สื่อมากกว่า 10 ครั้ง มีความรู้มากกว่ากลุ่มที่คุณครูใช้สื่อน้อยกว่า 10 ครั้ง และกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$ และ $p=0.027$ ตามลำดับ) ส่วนนักเรียนในระดับชั้น ป.5-6 กลับพบว่า นักเรียนที่คุณครูใช้สื่อน้อยกว่า 10 ครั้ง มีความรู้มากกว่ากลุ่มที่คุณครูใช้สื่อมากกว่า 10 ครั้ง และกลุ่ม เปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.033$) ด้านเจตคติพบว่านักเรียนในระดับชั้น ป. 1-2 ที่คุณครูมีการใช้ สื่อมากกว่า 10 ครั้ง มีเจตคติที่ดีกว่ากลุ่มที่คุณครูใช้สื่อน้อยกว่า 10 ครั้ง และกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ($p=0.019$) แต่ไม่พบความแตกต่างในระดับชั้นอื่น ในด้านการปฏิบัตินักเรียนในระดับชั้น ป. 1-2 พบว่า ความแตกต่างเฉพาะภายในกลุ่ม โดยหลังการทดลองพบว่านักเรียนที่คุณครูมีการใช้สื่อมากกว่า 10 ครั้ง มีการ ปฏิบัติที่ดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p=0.042$) ส่วนในระดับชั้น ป.3-4 และ ป.5-6 พบว่าหลัง การทดลอง ในภาพรวม นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีขึ้น ขณะที่ไม่พบ ความเปลี่ยนแปลงใดๆในกลุ่มเปรียบเทียบ

ผลจากการตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีปริมาณคราบ จุลินทรีย์ ลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้น ป.1-2 และ ป. 3-4 ซึ่งพบว่าบริเวณพื้น หนาด้านล่างซ้ายและฟันกรามล่างข้างลิ้นด้านซ้ายมีปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ สำหรับนักเรียนในระดับชั้น ป.5-6 พบว่าปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงเฉพาะ บริเวณพื้นหนาด้านล่างซ้าย

จากการศึกษานี้ พอสรุปได้ว่าความคาดหวังที่จะให้กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียน ประถมศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับความรู้และเจตคติด้านการดูแลสุขภาพช่อง ปากของคุณครู ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินกิจกรรม ในส่วนของสื่อทันตศึกษานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ อย่างหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมสร้างเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ทำให้ครูสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม แต่ควรมีความหลากหลายและควรคำนึงถึง เนื้อหาของสื่อ รูปลักษณะของสื่อ สี ความยุ่งยากซับซ้อนของการใช้สื่อ และระยะเวลาในการใช้สื่อ ทั้งนี้ควรเหมาะสมกับวัย ของนักเรียนเป็นสำคัญด้วย นอกจากนี้ควรสอดแทรกความสนุกสนาน เพราะจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ได้อย่าง เพลิดเพลิน ไม่เบื่อ ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มตั้งแต่ระดับก่อน ประถมศึกษา และดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตลอดปีการศึกษาไปจนกระทั่งจบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากนั้นไม่ควรจัดอยู่เฉพาะในชั่วโมงสอนตามหลักสูตร เท่านั้น จำเป็นต้องมีการบูรณาการไปกับการส่งเสริมสุขภาพทั่วไป

Summary

The aims of the present study were to assess the satisfaction of schoolteachers towards the Teacher's Media Book and their usage; to compare the dental knowledge and attitudes of schoolteachers taking charges of health education and physical education subjects between those provided Teacher's Media Books and the control group; and to compare the dental knowledge, attitudes, practices and oral hygiene of schoolchildren between schools using the Teacher's Media Books and schools not using those media. The study population was schoolteachers and schoolchildren in Songkhla Province. The multi-stage sampling was undertaken. Two districts, namely Rattapoom and Singha Nakhon, were randomized for this study and the simple random sampling was undertaken to select 8 schools from those districts for the control and the experimental group, respectively. Each school was stratified into 3 levels: grade 1-2, 3-4, and 5-6 and the evaluation of the use of Teacher's Media Book as compared to the non-users was conducted only within the same level. The schoolteachers in the experimental group were provided the Teacher's Media Books and they could voluntarily use this media for 1 to 1 and a half months. Self-administered questionnaires were designed to assess the satisfaction of schoolteachers regarding the TMB usage and the dental knowledge and attitudes of schoolteachers. To assess the dental knowledge, attitudes and practices of schoolchildren, the questionnaire for interviewing was applied for children grade 1-2, whereas the self-ministered questionnaire was applied for children grade 3-4 and 5-6. The Stallard et al Index was also performed to evaluate the improvement of oral hygiene of schoolchildren. All research instruments had to be validated to assure the quality.

There were 89 schoolteachers (76%): 45 control ones and 44 experimental ones, participated throughout the experimental period. The total number of schoolchildren who participated in this study was 401 (97%): 174 children in the experimental group and 227 children in the control group. In both groups, the level of satisfaction of the Teacher's Media Book was very high, particularly games. Many schoolteachers stated that it is very attractive and its contents were appropriate for schoolchildren in each level. Moreover, it is convenient to use in the classroom and could interest and encourage schoolchildren in learning oral health.

After the experiment, both the knowledge and attitudes towards oral health and oral care of schoolteachers before and after the experiment was not significantly improved both within and between groups. However, the significant difference of knowledge, attitudes and practices between groups of schoolchildren could be found. In addition, the frequency of usages quite varied within the experimental group and needed to be taken into consideration. The schoolchildren grade 1-2 and grade 3-4 for whom their teachers used this book for 10 times or more had significant better knowledge than those with less frequent usages and the control group ($p=0.001$ and 0.027 , respectively). However, children grade 5-6 with less frequent usages had better knowledge than those with more frequent usage significantly ($p=0.033$). Those in grade 1-2 with more frequent usages of this media tended to have more positive attitudes than those with less frequent usages and the control group ($p=0.019$), whereas the significant differences cannot be found in the other 2 groups. Children grade 1-2 with more frequent usages of media tended to have better oral health practices ($p=0.042$), whereas children grade 3-4 and 5-6 in the experiment group tended to have good practices but the significant improvement has not been found.

With regard to the effect of TMB usages towards oral hygiene of schoolchildren, the present study illustrates a slightly certain degree of improvement. Schoolchildren grade 1-2 and 3-4 in the experimental group had significant less plaque score on the lower anterior tooth surface and lower left molar surface than the control group, whereas schoolchildren grade 5-6 in the experimental group had less plaque score only on the lower anterior tooth surface.

According to the results of this study, to perform oral health promotion activities efficiently, it is highly recommendable to improve the dental knowledge and attitudes of schoolteachers. In addition, the oral health educational media is another important factor to enhance the learning experiences of schoolchildren. However, schoolteachers should beware and take the characteristics of media into account when applying and making use of them properly for children at different age. During the activities, fun and joys should not be avoidable, especially among young children. The oral health promotion activities should be conducted since the kindergarten level and continue up to grade 6. Moreover, such activities should not only be conducted due to the syllabus or in the class, but they should be integrated into general health promotion activities and should be regularly undertaken throughout the year.